

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

**МАТЕРІАЛИ V ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ,
АСПРАНТІВ, ВИКЛАДАЧІВ ТА СПІВРОБІТНИКІВ**

(Суми, 20-21 квітня 2017 року)

**Суми
2017**

СЕКЦІЯ 3

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ (РОСІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ)

ВИКОРИСТАННЯ ВІДЕОМАТЕРІАЛІВ НА ЗАНЯТТЯХ З РОСІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Л. В. Біденко, *канд. пед. н., доцент*

У Концепції мовної підготовки іноземців у ВНЗ України зазначено: «зміст мовної підготовки студентів-іноземців поєднує три взаємопов'язані складники: мовна, мовленнєва та соціокультурна. Зміст визначається відповідно до комунікативних потреб іноземців, тому може варіюватися залежно від етапу, рівня і профілю навчання» [3, 137].

Мовна складова зумовлює оволодіння поняттями, фактами, закономірностями, які забезпечують обсяг знань, оптимальний для формування мовленнєвих умінь і навичок. Мовленнєвий змістовий складник забезпечує формування комунікативної компетентності, що передбачає гармонійний розвиток умінь в основних видах мовленнєвої діяльності. Соціокультурна складова сприяє формуванню соціокультурної компетентності, яка формується під час знайомства іноземців з особливостями культури України та мовною поведінкою носіїв мови в різних комунікативних ситуаціях. Використання на заняттях з РЯІ художніх фільмів сприяє вирішенню вищеозначених завдань.

Аналіз педагогічної та лінгводидактичної літератури свідчить про виявлений інтерес вітчизняних і зарубіжних дослідників до цієї проблеми. Науковцями описані прийоми роботи з аудіотекстами (А. В. Тряпельніков), розроблена методика роботи з аудіовізуальними матеріалами (І. О. Зимня, А. О. Біловодська, А. М. Богомолів, Т. В. Страмнова, Г. О. Шантурова); достатньо широко висвітлені питання щодо використання мультимедійних презентацій у системі вищої освіти (В. І. Статівка, Л. І. Синельникова та ін.), досліджено методику використання художніх фільмів у процесі викладання мови (Т. В. Весова, О. В. Іванова, О. Ю. Ніколенко, О. В. Чистякова). Проте ще недостатньо повно описана методика роботи з художнім фільмом у процесі викладання російської мови як іноземної у групах з різним рівнем володіння мовою.

Мета статті – описати методику роботи з художнім фільмом у різнорівневих групах на заняттях з РЯІ.

Використання на заняттях з РЯІ адаптованих відеофільмів та відеокліпів, мультимедійних презентацій стає вагомим кроком у підвищенні мотивації під час навчання російської мови. Дослідження науковців підтверджують думку про те, що електронні ресурси мають певні переваги: активізують пізнавальну діяльність студентів, сприяють індивідуалізації навчання, розвивають вмотивованість мовної діяльності; відтворюють комунікативні ситуації, представлені у вищезазначених ресурсах, стимулюють комунікативні потреби студентів як у повсякденному мовленні, так і у навчально-науковій та професійній сфері комунікації. Високо оцінюється методистами дидактичний потенціал електронних ресурсів як засобу наглядної семантизації нової лексики. Останнім часом усе більше викладачів звертаються до демонстрації художніх фільмів як цінного джерела лінгвістичної та екстралінгвістичної інформації.

На думку лінгводидактів, художні фільми є одним із найефективніших засобів формування комунікативної компетенції на різних етапах навчання. Саме вони дозволяють «уявити мову в дії, при перегляді відеофільму сприйняттю студента легкодоступні і учасники, і мова, адже люди постають у таких обставинах, у яких проходить комунікація» [2, 11].

Перегляд фільму має містити конкретну мету – закріплення пройденого матеріалу і розвиток мовлення. Прості побутові ситуації, зрозумілі діалоги, в яких багаторазово повторюються слова і фрази, що містяться у кінострічці, сприяють кращому запам'ятовуванню нової лексики і, як результат, – розвитку мовлення студентів-інофонів. Можливість зіставити прочитане і побачене викликає неабиякий інтерес студентів і спонукає їх до активної пізнавальної діяльності.

Безумовно, художній фільм не є універсальним засобом, однак має певні переваги: а) надає роботі виховного значення, що сприяє посиленню навчального ефекту в процесі оволодіння мовою; б) активізує психологічні резерви особистості (розвиток уваги, пам'яті, мислення); в) сприяє взаємозв'язку різних видів мовленнєвої діяльності; г) урахує особливості використання мови в різних стилістичних аспектах тощо.

Застосування художніх фільмів без розробки спеціальної методики, на думку лінгводидактів, є малоефективним. Так, А. В. Тряпельников пише: «... пряме включення матеріалів художніх фільмів у навчальний процес без створення відповідної системи вправ є невинуватою втратою часу» [2, 12]. Робота з художнім фільмом на заняттях має бути чітко спланованою, структурованою та продуманою, а успішність у досягненні високих результатів у формуванні комунікативної компетенції можлива під час методично правильної

організації кінозаняття. Важливого значення набуває і вибір самої кінострічки. Так, Т. В. Страмнова і Г. О. Шантурова виокремлюють основні принципи відбору: а) актуальність теми, яка стимулює пізнавальний інтерес і творчу активність студентів; б) наявність у фільмі конфлікту, що забезпечує подальшу роботу над вирішенням проблеми; в) урахування вікових особливостей студентів, їхні національні особливості, навчальні інтереси та релігійні переконання.

На кафедрі мовної підготовки іноземних громадян Сумського державного університету викладачами розроблено прийоми роботи з відеозаписами художніх та короткометражних фільмів і викладено їх у методичних вказівках.

Цільовою аудиторією для проведення кінозанять були студенти-іноземці 2 курсу медичного інституту. Вони мають сертифікат не нижче рівня B1. Проаналізуємо роботу у цих групах.

Створюючи методику роботи з художніми фільмами, ми спиралися на праці лінгводидактів, які виокремили основні етапи роботи у процесі проведення кінозанять: 1) підготовчий – етап попереднього зняття мовних труднощів; 2) сприйняття відеофільму – розвиток уміння сприймати кіноінформацію; 3) розвиток усіх видів мовленнєвої діяльності.

Слід зауважити, що, як засвідчує багаторічний досвід роботи з іноземними студентами, застосування художніх фільмів на уроках з РЯІ є завершальним етапом з теми або проблеми, що вивчалася, а сама методика схожа на роботу з текстами. Студенти мають заздалегідь ознайомитися з матеріалом, який буде висвітлено у кінострічці, тому підготовчий етап має неабияке значення. Він передбачає зняття лінгвістичних та екстралінгвістичних труднощів, з якими можуть зіткнутися студенти під час перегляду фільму, тому наша робота була спрямована на відпрацювання опорної лексики і граматики. Виходячи з цього цим студентам був запропонований текст, поділений для зручності на 3 частини: «Біографія Авіценни», «Досягнення видатного лікаря», «Легенди про Авіценну». Роботу над текстом відповідала традиційній методиці. З метою опрацювання опорних слів нами були використані лексичні вправи (тлумачення лексичного значення слова, підбір спільнокореневих слів, синонімів, антонімів, словотворчий аналіз тощо). Роботу над граматикою (відмінкові закінчення, види дієслів, вживання дієприслівників та прислівників тощо) забезпечували граматичні вправи, а вправи на розвиток навичків усного (відповіді на запитання до тексту на розуміння прочитаного, розігрування діалогів тощо) та писемного мовлення (вставте дієслова в речення за змістом, запишіть речення,

побудуйте висловлювання на запропоновану викладачем тему) містилися у післятекстових завданнях.

Другий етап – сприйняття відеофільму – теж має свої особливості. Перегляд відеофільму не повинен проходити в один етап, фільм розбивається на фрагменти (по 15–20 хв.). Після їх перегляду виконуються мовні та мовленнєві вправи. «Завдання передбачають дві мети: закріплення лексики та граматичних форм, формування навичок побудови власного висловлювання» [1, с. 46]. Головною метою цих вправ є розвиток навичок говоріння і письма.

Зважаючи на згадані вище особливості роботи з художнім текстом на заняттях з РЯІ, можна зробити висновки про те, що використання художніх фільмів має як емоційний вплив, так і служить стимулом підсилення додаткової мотивації у подальшій навчально-практичній та творчій діяльності.

1. Тряпельников А. В. Использование монтажного листа в работе над развитием речи студентов-иностранцев краткосрочного обучения : дис... канд. пед. наук. М., 1992.
2. Ушакова Н. І. Концепція мовної підготовки іноземців у ВНЗ України / Ушакова Н. І., Дубчинський В. В., Тростинська О. М. // Викладання мов у вищих навчальних закладах на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки : зб. наук. праць. – Харків, 2011. – Вип.19. – С. 136–146.

СПЕЦИАЛИЗИРОВАННЫЕ И НЕСПЕЦИАЛИЗИРОВАННЫЕ СТРАТЕГИИ УСТНОГО МЕДИЦИНСКОГО ДИСКУРСА

Бурнос Е. Ю., *Сумы, СумГУ*
Ейлдашева Севара, *студентка*
мединститута СумГУ, гр. ЛС-524, Узбекистан

В центре внимания различных дисциплин, которые изучают человека, находится дискурс. Дискурс – это сложное лингвистическое явление, которое представляет собой речевую деятельность в совокупности с прагматическими, социокультурными, психологическими и другими факторами. Никакие языковые явления не могут быть поняты и описаны вне употребления, без учета их дискурсивных аспектов.

Дискурс предполагает говорящего и адресата - двух противопоставленных социальных ролей. Отсюда классификация